

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 28. Ludovicus Valdivia in Hispaniam navigat.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

gemebat Heredia, vir honestus, hoc uno felix, quod conjugem suam, nobilem matronam, Marcellam Gragalem, cum gemina adultæ ætatis prole, captivitatis consortem haberet, nactusque esset herum non usquequaque ferocem, qui, præter certum fictitii vini dimensum, nihil admodum ab eis exigebat: quod penum, graviorum servitiorum metu, non indiligenter exequabantur. Interim, ut fit, Heredia in compositatione jurgatus, probrosis valde verbis ab hero excipitur, cujus injuriæ homo Hispanus impatiens, repentinâ irâ correptus, ferro hominem transfadigit, trucidatque. Cæde patratâ, nequicquam insequentibus eum Barbaris, fugâ elabitur: & cum diu quæsitus nusquam appareret, phanatici homines, odio Hispani nominis, & cognati capitis desiderio irritati, in patricidæ filium natu majorem, nihil tale merentem, vertunt iram, raptumque, nequicquam reluctante matre, & innocentiam pueri obtendente, vivum flammis concremant: inter comburendum fati reum esse proclamantes, qui Hispano, & patricidâ patre genitus sit. Eo in cinerem redacto, matrona nobilis, viduata marito & orba filio, immenso oppressa dolore, superstitem filiolum amplexa, quid agimus, inquit, ô fili! afflictissimæ matris solatiûmne dicam, an brevi futurum novi planctûs argumentum? nam si Hispano & patricidâ patre genitum esse, scelus est, eadem te pæna ac fratrem tuum, crudeliter combustum, manet. At de me quid expectem? nisi ludibrium fieri lascipientibus Barbaris, in sceminam captivam mariti & filiorum ope destitutam feede involaturis. Nec plura loquuta, postquam ab nefando busto secessere Barbari, Deo in auxilium invocato, sub noctem cum filiolo per nota diverticula fugam arripit. Noctē progrediebantur prosequutorum furorem vitabundi: de die antra secessum, & campestris herbæ victum præbebant; metus dolore instigatus pedibus addebat alas; donec triduo itinere pœnè exanimati in nemus ignobili pago adjacens succederent: ibi dum sunt, & mortem aut à fame, aut à Barbaris prætolantur, contigit ut mulier ethnica eò lignatum veniens in utrumque offenderet: cui Marcella, facinus & fugam mariti, filiique necem, nec non suam ac superstitis filioli calamitatem explicans, rogat ut utriusque misereri velit, si id denegat se nullum aliud perfugium habere. Illa obortis lachrimis blandè amplexata matronam, quantum in se est auxilium adpromittit; sed veteri se ait, ne in alias mulieres, lignandi aquandive ergò, illuc frequenter ventitantes, incidere. Si id fieret, indubiè alias calamitates in terrâ hostili non defuturas. Denique postquam diu quid faciendum esset ambæ agitassent, in id tandem devenere, ut effosâ humo in serobe sub arborum ramis tamdiu laterent, donec saniora consilia occurrerent. Nec diu fuit, cum Barbara mulier, idemtidem cibandi ergò ad utrumque rediens, se fugæ comitem, si ad Hispanos fugere velint, & viaticum offerret. Marcella, si id faciat, stabilem amicitiam & multa alia spondens, captatâ temporis opportunitate, se & filiolum barbaræ mulieri ducendos tradit. Ibant per secretas semitas tanquam aliud agentes, donec post triduum, Deo duce, Aratum, nobile Hispanorum castrum, pervenirent. Ibi tum aderat Ludovicus Valdivia, qui laudatâ Ethnicæ mulieris caritate, non dubitavit asserere dignissimum facinus ab summo Numine compensatum iri: veste itaque pretiosâ donatam interrogat, num Christiana fieri velit? Respondenti nihil à se optari magis, initialia tradit Fidei nostræ rudimenta, quæ memoriæ localis beneficio, ad singulos articulos, reminiscendi ergò, capillis ultra genua protensis innodatis, ante triduum nihil hæsitans cum recitasset, Mariæ nomen sortita, sacro Fonte lustrata est. Mœstam verò parentum desiderio, à se in patriâ relictorum, Valdivia proximâ spe pacis inter Chilenos & Hispanos incundæ solatus, sceminam honestissimis viris commendavit.

ET revera nihil Valdivia agebat intensius, quam pacis negotium: fide publicâ rebelles adibat, querelas componebat, amicos confirmabat, ne Hispani servitiis indigenas irritare vellent, omni ope contendeat. Denique cum gravissima mala majora remedia, quam quæ ipse per se adhibere posset, requirerent, interjecto tempore bis in Peruviam renavigavit, petiturus ab Comite Montis

Hispani conjuges captivantur.

Heredia berum maciat.

Heredia filius crematur.

Heredia ancoram filio fugit.

Barbara mulier fugientes comitatur.

Barbara mulier baptizatur.

CAPUT XXVIII. Ludovicus Valdivia in Hispaniam navigat.

Regalis,

*Missus ab
Peruvia
Proregi.*

Regalis, & eo morte sublato, ab Marchione Montium Clarorum, Proregibus, ut nimiorum servitiorum usus tolleretur: nam satis constabat, nec apud Indos, nec apud hostes, in Chileno regno Fidem Christianam propagari posse, nisi servitia illa abolerentur. Verum quoniam nec ipse Marchio satis autoritatis & virium ad tantam rem conficiendam habere se fateretur, & omnia in pejus sub novo Chileno regni Prætoris caderent, habito Senatûs-consulto, Ludovicum Valdiviam ad Regem Catholicum in Hispaniam amandat, ut solidè extremæ calamitatis suprema potestas intercederet.

CAPUT
XXIX.
Societas
Paraquariæ
metropoli
restituatur.

*Jussu Clau-
dii Aquavi-
væ.*

*Marcellus
Lorençana
& Josephus
Catalanus
naufragan-
tur.*

*Episcopo oc-
currunt.*

*Benevolè ab
Assumptionis
civibus reci-
piuntur.*

*Lata excur-
sione.*

CAPUT
XXX.
Marcelli
Lorençanæ
vexator ca-
stigatur.

EODEM anno, Illustrissimus Dominus Ignatius Loïola, Divi Ignatii nepos, Paraquariensis Episcopus, Joanni Romero dedit litteras amicè minaces, aiens, se apud summum Pontificem, apud Regem Catholicum, & Societatis Generalem questurum, nisi Societas Paraquariæ restitueretur, quam si ab sua Diocesi abesse ante cognovisset, nunquam adductum iri, ut Episcopalem dignitatem admitteret. Quando hæc litteræ Joanni Romero, in Tucumania versanti, reddite sunt, eodem planè tempore Claudii Aquavivæ Generalis, & Peruvix Provincialis, eidem mandata perferebantur, quibus jubebatur, ob postulata Magistratûs Assumptionis urbis Paraquariæ, Marcellum Lorençanam restituere, cui additus est socius Josephus Catalinus in agro Romano natus, grandibus factis per medium ferme sæculum Annales nostros illustraturus. Hos adverso fluvio Argenteo, fluctus mari concitato similes evolvere solito, navigantes tempestas excepit, adeo scæda, ut rate cum vectoribus submersâ, vix latum unguem ab morte abfuerint. Emergere tamen, Indorum fluctus natando everberantium humeris, & Cœlitum, ut creditum est, ope. Atque ut videas summi Numinis Providentiam, mensam in deserto rursum ponentis: viatico corrupto, cum nihil ad longissimi itineris cibatum suppeteret, contigit ut eodem ferme tempore Illustrissimus Episcopus Loïola, secundo flumine è Paraquaria ad portum Boni-aëris navigans, ad naufragantium Sociorum litus appelleret, quos incredibili affectu amplexatus, Divinæ Majestati gratias egit, quod votorum compos, Societatem suæ Diocesi postliminiò restitutam videret. Secundum id post diurnum colloquium, & extemporales in arena epulas, dato diplomate, amplissimâ potestate ad res conscientiarum in Episcopatu suo componendas utrumque instruit, liberaliterque sui viatici parte donatos, ab se bene precatus amittit. Thomas Fildius, senex optimus, triennio integro in Assumptionis urbe persistens solus & æger, Societatis æstimationem vitæ integritate magis, quam litteris, sustentarat. Ubi verò Lorençana, & Catalinus, doctrinâ & virtute præstantes, magno civium plausu advenere, officia benefaciendi omnia in singulos Ordines pro dignitate dispensavere: & Catalinus statim nominis claritudinem sibi comparavit: nam cum nobili matronæ, de vita periclitanti, nec Canonici, nec cives, nec alii Religiosi homines persuadere quivissent, ut Christiano ritu in viaticum Corpus Christi sumeret, propterea quòd ex prava opinione mortem sibi accelerandam Sacramenti sumptione crederet. Is, precibus breviter fufis, obstinatæ fœminæ cœleste auxilium impetravit, quo adjuta, & peccata ritè deposuit, & magnâ profus pietate ultimis Mysteriis communicavit. Cæterum Socii non tantum urbi utiles erant, sed Indorum Oppida procul posita, Sacerdotibus destituta, per vices curatum ibant; tantâ virtutis opinione, ut exinde, quòd fœminarum aspectum, atque ciborum delicias fugerent, abstemii Patres per Paraquariam à Barbaris Jesu Socii vocitari cœperint. Lata hæc initia, pro humanarum rerum conditione, Lorençanæ vexatio, quæ deinde in suum vertit authorem, excepit. Res sic sese habuit.

INDI superiora Paraquarii littora incolentes, conjuratione factâ, per insidias aliquot Hispanos scædè trucidarant; ad quos castigandos dum Proprætor, aliquot armatis cohortibus comitatus, properat, malo consilio usus, omniâ rebel- lum vindictâ, ex itinere ad Guatorum gentem, amicam planè & innocentem, divertit: Inter quos trucidatione & populatione factâ, per nefas quamplurimos

in servi-